

IP STORY

เรื่องเล่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่
นักสร้างสรรค์ควรรู้

CREATIVE INFORMATION CENTER (CIC)

IP STORY

เรื่องเล่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่
นักสร้างสรรค์ควรรู้

เนื้อหาในรายงาน

1. ทรัพย์สินทางปัญญาในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 03

2. สถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก 04

3. บทบาทและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา 05

4. ระบบนิเวศและห่วงโซ่คุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญา (IP Ecosystem and Value chain) 06

5. ความเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกที่ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา 07

6. ความท้าทายและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา 08

7. อนาคตของทรัพย์สินทางปัญญาในงานสร้างสรรค์ 09

8. กลยุทธ์การสร้างรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา 12

9. มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา 13

1 ทรัพย์สินทางปัญญา ในอุตสาหกรรม สร้างสรรค์

ทรัพย์สินทางปัญญา หรือ Intellectual Property (IP) หมายถึง "สิทธิทางกฎหมายที่คุ้มครองผลงานสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ วรรณกรรม ศิลปะ สัญลักษณ์ ชื่อ และรูปภาพที่ใช้ในการพาณิชย์ โดยมอบอำนาจให้กับเจ้าของสิทธิ ควบคุมการใช้งาน การทำซ้ำ การจำหน่าย และทำกำไรจากผลงานในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ลักษณะและระยะเวลาการใช้ประโยชน์ของสิทธิเหล่านี้ อาจแตกต่างกันไปตามประเภทของ IP และข้อกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ที่ผลงานสร้างสรรค์ได้ทำการจดแจ้งไว้"

IP ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ทรัพย์สินอุตสาหกรรม

- สิทธิบัตร (Patent)** - หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด เป็นสิทธิพิเศษที่ให้ผู้ประดิษฐ์คิดค้นหรือผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ มีสิทธิที่จะผลิตสินค้า จำหน่ายสินค้าแต่เพียงผู้เดียว
- อนุสิทธิบัตร (Petty Patent)** - หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ แต่เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมาก หรือเป็นการประดิษฐ์ที่คิดค้นเพียงเล็กน้อย แต่มีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น
- สิทธิบัตรการออกแบบ (Design Patent)** - คุ้มครองความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับรูปร่างภายนอกของแบบผลิตภัณฑ์ สิ่งประดิษฐ์ประกอบของลวดลายอันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์
- เครื่องหมายการค้า (Trademark)** - ใช้ในการคุ้มครองแบรนด์ เป็นเครื่องหมายแสดงสัญลักษณ์ทางการค้า (Logo) และเครื่องหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองให้สินค้าและบริการของผู้ผลิตแตกต่างไปจากคู่แข่งในตลาด นอกจากนี้เครื่องหมายการค้าที่เข้มแข็งยังมีส่วนช่วยสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า และสร้างความเชื่อมั่นของลูกค้าที่มีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty)
- ความลับทางการค้า (Trade Secret)** - ข้อมูลการค้าซึ่งยังไม่รู้จักโดยทั่วไป เป็นความลับที่ช่วยให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น สูตรการผลิตหรือฐานข้อมูลลูกค้า ตามปกติแล้วความลับทางการค้าจะได้รับความคุ้มครองอยู่ราบเท่าที่ข้อมูลนั้นยังเป็นความลับ

ลิขสิทธิ์ (Copyright)

หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ริเริ่มโดยการใช้สติปัญญาความรู้ ความสามารถและความวิริยะอุตสาหะของตนเอง ในการสร้างสรรค์โดยไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่นผู้สร้างสรรค์จะได้รับความคุ้มครองทันทีที่สร้างงานโดยไม่ต้องจดทะเบียน ประเภทที่กฎหมายลิขสิทธิ์ให้คุ้มครองครอบคลุมงานสร้างสรรค์ 9 ประเภท ดังนี้

วรรณกรรม	นาฏกรรม	ศิลปกรรม
ดนตรีกรรม	โสตทัศนวัสดุ	ภาพยนตร์
สิ่งบันทึกเสียง	งานแพร่เสียงแพร่ภาพ	งานอื่นใดในแผนกวรรณคดีหรือแผนกศิลปะ

สิทธิเฉพาะทาง

ยกตัวอย่างเช่น

- สิทธิทางศีลธรรม (Moral Rights)** - ในบางกรณีผู้สร้างสรรค์อาจได้รับสิทธิทางศีลธรรมเพื่อคุ้มครองความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับผลงานที่เคยได้สร้างสรรค์ไว้ เช่น ผู้สร้างสรรค์ผลงานมีสิทธิคัดค้านมิให้ทำการดัดแปลงหรือแก้ไขผลงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้สร้างสรรค์
- สิทธิในการแสดง (Performing Rights)** - สิทธิประเภทนี้ให้ความคุ้มครองกับนักแสดงหรือการนำเสนองานสร้างสรรค์ในที่สาธารณะ เช่น เพลง ละคร และการเต้น เพื่อป้องกันไม่ให้มีการบันทึกและทำซ้ำการแสดงก่อนได้รับอนุญาต
- สิทธิในฐานข้อมูล (Database Rights)** - การให้สิทธิพิเศษเพื่อปกป้องฐานข้อมูล ซึ่งมีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการผลิตหรือวางแผนกลยุทธ์ในการทำงาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมในกลุ่มสื่อดิจิทัลและการตลาดที่ธุรกิจแข่งขันกันสูง

2 สถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก

จำนวนคำขอยื่นจด IP ทั่วทั้งโลก

13.9 ล้าน

จำนวนคำขอยื่นจดเครื่องหมายการค้า (Trademark)

3.4 ล้าน

จำนวนคำขอยื่นจดสิทธิบัตร (Patent)

1.2 ล้าน

จำนวนคำขอยื่นจดสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Design Patent)

ปี 2565 สถิติคำขอยื่นจด IP ทั่วโลก มีอัตราเติบโตขึ้นในทุกประเภท โดยสิทธิบัตรเพิ่มขึ้น 3.6% เครื่องหมายการค้าเพิ่มขึ้น 5.5% และสิทธิบัตรการออกแบบเพิ่มขึ้น 9.2%

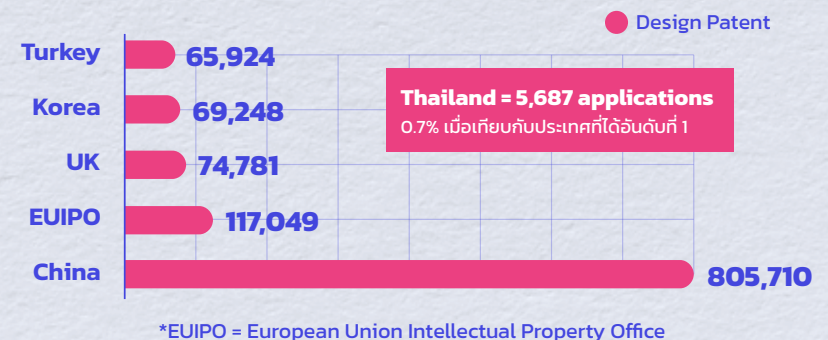
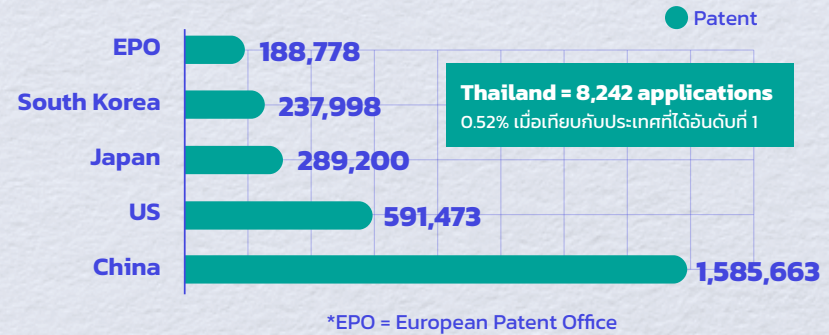
จีนเป็นประเทศที่มีการยื่นคำขอยื่นจดสูงที่สุดในทุกประเภท IP เกือบ 12 ล้านคำขอยื่นห่างจากประเทศอื่นๆ หลายเท่าตัว

ไทยแม้จะมีการยื่นคำขอยื่นจดในสิทธิบัตรการออกแบบเพียง 5,687 คำขอ แต่ก็ติดอันดับที่ 19 ของโลก ในจำนวนนี้กว่า 70% ที่ยื่นเป็นบริษัทสัญชาติไทย จึงควรมีแผนสนับสนุนและพัฒนาต่อยอดผลงานสร้างสรรค์จากสิทธิบัตรการออกแบบเหล่านี้ให้มากขึ้น

คำขอยื่นจดสิทธิบัตรไทยเกือบ 90% ที่ยื่นเป็นบริษัทต่างชาติ แตกต่างกับ "จีน" ซึ่งมีการยื่นคำขอยื่นจดสิทธิบัตรมากกว่า 1.5 ล้านคำขอ แต่กลับเป็นบริษัทต่างชาติเพียง 10% เท่านั้น ไทยจึงควรสนับสนุนการสร้างผลงานนวัตกรรมให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้จำนวนการจดสิทธิบัตรโดยบริษัทสัญชาติไทยเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สมดุลมากกว่าที่เป็น

ประเทศที่มีการยื่นคำขอยื่นจด IP มากที่สุด 5 อันดับแรกในปี 2565

(จำแนกตามประเภท IP)

3 บทบาทและความสำคัญ ของทรัพย์สินทางปัญญา

คุ้มครองผลงานสร้างสรรค์

สิทธิใน IP ประเภทต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้สร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และเจ้าของผลงานต้นฉบับ โดยเงื่อนไขการคุ้มครอง ช่วยให้พวกเขาสามารถควบคุม และได้รับประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้อย่างเต็มที่

สิทธิใน IP ช่วยให้ผู้สร้างสรรค์ไว้วางใจได้ว่า พวกเขาจะได้รับผลประโยชน์และค่าตอบแทนจากผลงานอย่างเหมาะสม เพื่อที่พวกเขาจะได้ใช้เวลาไปกับการสร้างสรรค์ผลงาน คิดค้นเทคโนโลยีใหม่ และทดลองผลิตผลงานนวัตกรรมได้อย่างเต็มที่

กระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรม

ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เมื่อได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และมีเวลาในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้สร้างสรรค์และกลุ่มธุรกิจสามารถผลิตสินค้าและบริการสร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง กระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปได้

สร้างแบรนด์และความแตกต่าง

เครื่องหมายการค้าสามารถสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการสร้างสรรค์ได้ ส่งผลให้ลูกค้าและผู้ใช้บริการมีความภักดีต่อสินค้าและบริการที่ตนเองชื่นชอบ

อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

สิทธิใน IP มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกและการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพราะช่วยสร้างการรับรู้ถึงคุณค่า ความหลากหลาย และศักยภาพของสมบัติทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็น IP

IP ในกลุ่มลิขสิทธิ์ ได้ให้สิทธิกับผู้สร้างสรรค์ในการควบคุม การทำซ้ำ การเผยแพร่ และการแสดงผลงาน ภายใต้กรอบของกฎหมายที่คุ้มครองมิให้มีการใช้งานโดยมิได้รับอนุญาต

ควบคุมการกระจายเผยแพร่ และการทำซ้ำ

สร้างรายได้

สิทธิใน IP ทำให้ผู้สร้างสรรค์และกลุ่มธุรกิจ สามารถสร้างรายได้จากการขายผลงาน ขายสิทธิ และอนุญาตให้ใช้สิทธิ โดยรายได้ที่เกิดขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ขยายธุรกิจ หรือนำไปใช้เป็นทุนสำหรับการพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ต่อไปได้

ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์

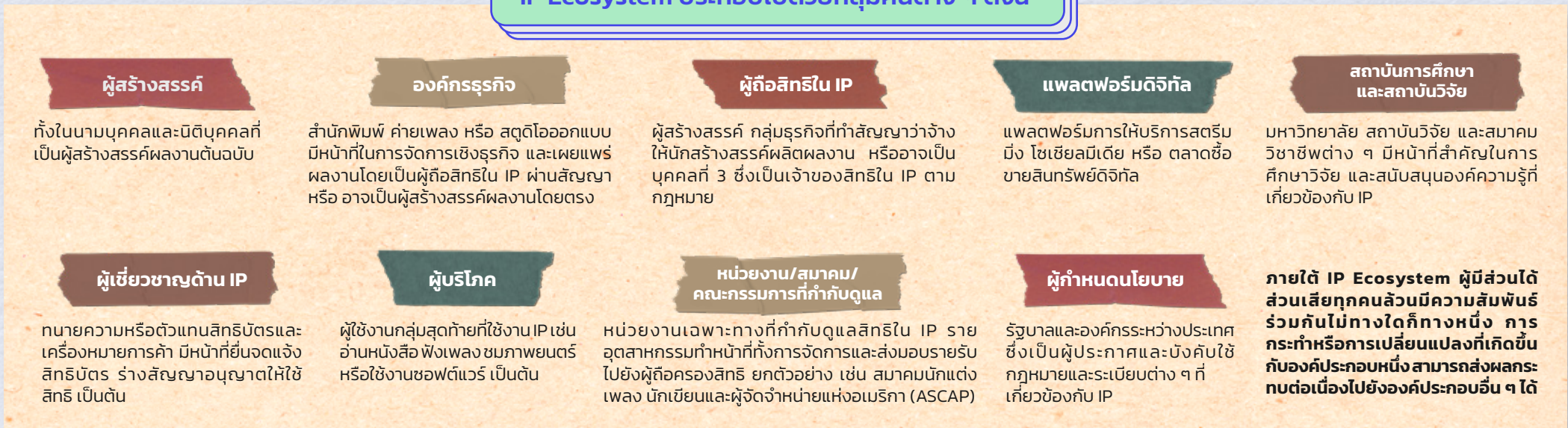
สิทธิใน IP ที่ชัดเจนจะช่วยอำนวยความสะดวก และสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพราะช่วยให้เกิดความกระจ่างในนิยาม เงื่อนไขการใช้งาน และการแบ่งปัน IP ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดข้อพิพาทระหว่างร่วมงานกันด้วย

จากบทบาทและความสำคัญทั้ง 8 ประเด็นนี้ ช่วยให้เราเห็นว่า IP เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมภายใต้กรอบกฎหมายที่ปกป้องผลประโยชน์แก่ผู้สร้างสรรค์ พร้อมทั้งสร้างสมดุลในการเข้าถึงผลงานสร้างสรรค์สำหรับสาธารณะ

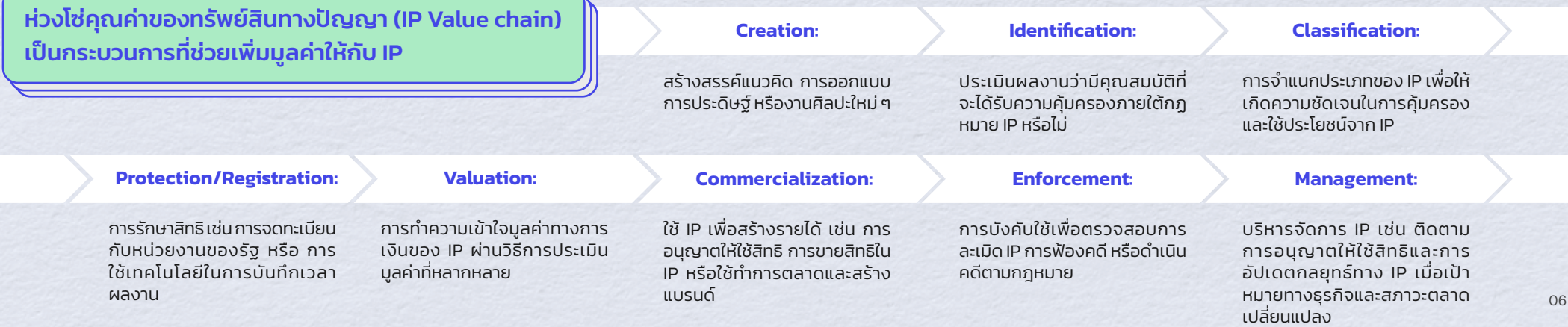
4 ระบบนิเวศและห่วงโซ่คุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญา (IP Ecosystem and Value chain)

ระบบนิเวศของทรัพย์สินทางปัญญา (IP Ecosystem) มีกรอบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนประกอบไปด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน กระบวนการที่ใช้บริหารจัดการระบบนิเวศอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดที่เน้นการคุ้มครองจัดการ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์จาก IP

IP Ecosystem ประกอบไปด้วยกลุ่มคนต่าง ๆ ดังนี้

ห่วงโซ่คุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญา (IP Value chain) เป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับ IP

5 ความเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก ที่อาจส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ จากทรัพย์สินทางปัญญา

ตลอดหลายศตวรรษ แนวคิดเรื่อง IP ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดกับภูมิทัศน์ของ IP

การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล:

การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัล ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อกระบวนการผลิต เผยแพร่ และพฤติกรรมผู้บริโภคผลงานสร้างสรรค์ เพราะช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ IP ในรูปแบบใหม่ แต่โอกาสดังกล่าวก็สร้างความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง IP ด้วยเช่นกัน

ความเป็นโลกาภิวัตน์:

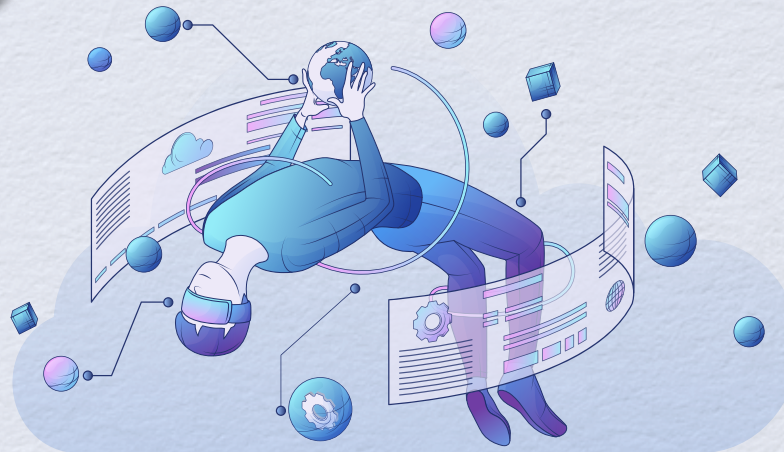
ในขณะที่ทั่วโลกมีการเผยแพร่และบริโภคเนื้อหาสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น กฎหมาย IP ของแต่ละประเทศเริ่มมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามที่จะปรับปรุงข้อกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ IP ของแต่ละประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการดำเนินการทางสนธิสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ

ภูมิปัญญาและการแสดงออกทางวัฒนธรรม:

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการตระหนักถึงความสำคัญและความพยายามที่จะคุ้มครองภูมิปัญญาและการแสดงออกทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบหนึ่งของ IP ด้วยเหตุนี้ จึงมีความพยายามของผู้ที่เกี่ยวข้องในการแสวงหามาตรการ และประยุกต์ใช้ระบบ IP กับการจัดการภูมิปัญญาและการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สร้างสรรค์ได้รับประโยชน์จากสมบัติทางวัฒนธรรมเหล่านี้

นวัตกรรม:

AI/Blockchain/VR ล้วนเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยสร้าง IP รูปแบบใหม่ ซึ่งมีความซับซ้อนในการอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของผลงานที่ผลิตโดยเทคโนโลยีใหม่เหล่านี้ ตัวอย่างเช่น AI ที่ถูกนำมาใช้สร้างข้อความ รูปภาพ และเพลง

นวัตกรรมแบบเปิด:

ได้เกิดกระแสการทำงานในรูปแบบใหม่ของกลุ่มนักสร้างสรรค์ ซึ่งร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมผ่านการใช้งานนวัตกรรมแบบเปิดต่าง ๆ เช่น การใช้งาน Open Source Software การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์นี้ได้ทำทาสีกริและรูปแบบการใช้งาน IP แบบดั้งเดิม โดยเฉพาะประเด็นเรื่องจริยธรรมในการใช้งาน ซึ่งจะต้องอ้างถึงผู้สร้างสรรค์ผลงานต้นฉบับอย่างเหมาะสม รวมถึงการแบ่งปันผลงานที่เกิดขึ้นกับประชาคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการสร้างสรรค์และแบ่งปัน

การเกิดขึ้นของเนื้อหาจากผู้ใช้งาน (User-generated Content: UGC):

แพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube TikTok และ Instagram ได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างสรรค์ และแบ่งปันเนื้อหาของตนเองกับผู้อื่นอื่น ๆ ทั่วโลกได้ โดยมีต้องพึ่งพาวิธีการแบบดั้งเดิมที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการผลิตเหมือนแต่ก่อน ปรากฏการณ์นี้ได้เบลอเส้นแบ่งระหว่างผู้สร้างและผู้บริโภค นำมาซึ่งความซับซ้อนในการจัดการและบังคับใช้สิทธิใน IP ที่เกี่ยวข้อง

แพลตฟอร์มทางเศรษฐกิจ:

การเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทต่าง ๆ ได้กลายเป็นผู้เล่นสำคัญใน IP Ecosystem เพราะนำเสนอโอกาสใหม่ในการเพิ่มมูลค่าให้กับ IP อย่างไรก็ดี แพลตฟอร์มเหล่านี้ต้องประสบความสำเร็จในการบังคับใช้ข้อกฎหมายและการแบ่งปันผลประโยชน์กับผู้สร้างสรรค์ที่เข้ามาใช้บริการแพลตฟอร์มอย่างเป็นธรรม

6 ความท้าทายและความเสี่ยง ที่เกี่ยวกับการจัดการและ คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

สิทธิใน IP มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม และสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามในโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความผันผวน และการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ได้ก่อให้เกิดความท้าทายและความเสี่ยงหลายประการในการจัดการและบังคับใช้สิทธิต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีกลยุทธ์และกรอบกฎหมายที่แข็งแกร่ง และกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล: การคัดลอก เผยแพร่ และเข้าถึงผลงานที่มีลิขสิทธิ์โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิ สามารถทำได้ง่ายขึ้นในยุคดิจิทัล สถานการณ์เหล่านี้อาจส่งผลให้รายได้ของผู้สร้างสรรค์และกลุ่มธุรกิจลดลง หรือแม้แต่ส่งผลให้ผลงานสร้างสรรค์ถูกลดคุณค่า เพราะการคัดลอกและเผยแพร่ที่ง่ายขึ้น

ความแตกต่างของกฎหมาย IP ในแต่ละประเทศ: การที่ผลงานสร้างสรรค์สามารถแจกจ่ายและเข้าถึงได้ง่ายขึ้นนั้น ก่อให้เกิดความซับซ้อนในการตีความและบังคับใช้กฎหมาย IP ของแต่ละประเทศ เพราะเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น จะอ้างอิงกฎหมายของประเทศใดในการตัดสิน ตัวอย่างเช่น ผลงานสร้างสรรค์ที่อนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบได้ในประเทศหนึ่ง อาจละเมิดสิทธิการใช้งานภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย IP ของอีกประเทศหนึ่งก็เป็นได้

เทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว: ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว อาจทำให้กฎหมายและกลไกต่าง ๆ ที่ใช้คุ้มครอง IP มีความล้าหลังได้ ส่งผลต่อการพิจารณาผลงานที่ “อาจจะ” เข้าข่ายได้รับความคุ้มครองในทางเทคนิค ตัวอย่างเช่น กฎหมาย IP สำหรับการจัดการและคุ้มครองผลงานที่สร้างสรรค์จาก AI เป็นต้น

การใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบ และการล้อเลียนงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น (Fair Use and Parody): การจะตัดสินว่าผลงานใดเป็นการใช้ลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยชอบธรรม หรือการล้อเลียนงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ถือเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพราะไม่มีการกำหนดขอบเขตการอนุญาตให้ใช้งานที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับการตีความตามเขตอำนาจศาล

การใช้สิทธิใน IP ในทางที่ผิด: มีความเสี่ยงที่ความเป็นเจ้าของสิทธิใน IP อาจถูกนำไปใช้เพื่อยับยั้งการแข่งขัน เพื่อการสร้างนวัตกรรม หรือการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ตัวอย่างเช่น สิทธิบัตรที่มีขอบเขตกว้างเกินไป หรือมีความคลุมเคลือในรายละเอียด อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฟ้องร้อง หรือใช้ข่มขู่คู่แข่ง เพื่อยับยั้งการพัฒนาผลงาน หรือยับยั้งการวิจารณ์ได้

การสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองและการเข้าถึง: การสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิใน IP และการอนุญาตให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงผลงานสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมถือเป็นเรื่องที่มีความท้าทาย เพราะกฎหมาย IP ที่เข้มงวดจนเกินไป อาจส่งผลให้เกิดการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงผลงาน และส่งผลให้การพัฒนาต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ประสบกับความชะงักงัน อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้เข้าถึงอย่างเสรีมากจนเกินไป อาจส่งผลให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ง่ายด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณค่าของผลงานสร้างสรรค์ และไม่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเพิ่มเติมในกิจการสร้างสรรค์

การจัดการสิทธิใน IP ที่เกิดจากโครงการความร่วมมือ: โครงการสร้างสรรค์หลายโครงการ เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างบุคคล หรือหน่วยงาน การกำหนดและจัดการสิทธิใน IP ภายใต้สถานการณ์เหล่านี้ อาจเป็นเรื่องที่ซับซ้อน หรือนำไปสู่สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งได้

คำใช้ง่ายและความซับซ้อนของการจัดการ IP: การขึ้นทะเบียนสิทธิบัตร การลงทะเบียนเครื่องหมายการค้า การบังคับใช้ลิขสิทธิ์ กิจกรรมเหล่านี้มีความซับซ้อนและเป็นภาระค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สร้างสรรค์รายบุคคลและธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งอาจไม่มีต้นทุนในการดำเนินงานที่มากนัก หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบ IP

ความไม่สมดุลกันของรายได้ (Value Gap): ตัวอย่างในอุตสาหกรรมดนตรี ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งกลายเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากรายได้มากกว่าผู้ถือครองลิขสิทธิ์ในผลงาน ช่องว่างที่เกิดจากการใช้งานเทคโนโลยีในการจัดเผยแพร่ IP ในรูปแบบนี้ ถือเป็นความท้าทายที่ควรได้รับการแก้ไข

7 อนาคตของทรัพย์สินทางปัญญาในงานสร้างสรรค์

7.1 IP กับงานสร้างสรรค์จากปัญญาประดิษฐ์

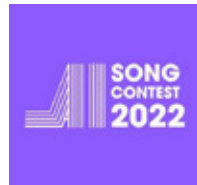
การใช้ AI สร้างสรรค์ผลงาน แบ่งออกเป็น 2 กรณี ตามวิธีการและผลลัพธ์ของงาน ได้แก่ AI-assisted output และ AI-generated output ความแตกต่างนี้ถูกหารือกันในวงประชุมระหว่างองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO), The European Commission และรัฐสภายุโรป โดยทั้ง 2 กลุ่มงานที่สร้างสรรค์จาก AI มีนัยที่แตกต่างกันในแง่ของกระบวนการสร้างสรรค์และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

AI-assisted Output

เป็นการผลิตที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI แต่ยังคงอาศัยการกำกับหรือกำหนดทิศทางโดยมนุษย์ ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น

ภาพวาด 3 มิติ "The Next Rembrandt" พัฒนาขึ้นโดยบริษัท Microsoft uu พันฐานของภาพวาดของ Rembrandt Van Rijn

"AI Song Contest" เป็นการแข่งขันระดับนานาชาติเพื่อสำรวจว่ามนุษย์สามารถสร้างดนตรีร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างไร

สิทธิใน IP: ในกรอบนี้มนุษย์ยังถือเป็นผู้นำกระบวนการสร้างสรรค์และการตัดสินใจที่สำคัญ อย่างไรก็ตามการตีความทางกฎหมายที่แน่ชัดอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกรณีเฉพาะและเขตอำนาจศาล แต่ยังมีข้อกังวลหนึ่งที่น่าจะเกิดขึ้นกับผลลัพธ์ที่ได้รับความช่วยเหลือจาก AI คือ เครื่องมือ AI อาจใช้เนื้อหาที่มีลิขสิทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลประมวลผล ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ตั้งใจ

พิสูจน์ความเป็นเจ้าของ: มนุษย์ร่วมมือกับ AI เพื่อสร้างผลงาน โดยปกติแล้วมนุษย์มักถูกมองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์ การพิสูจน์ความเป็นเจ้าของจึงมีหลักพิจารณา ดังนี้:

เอกสารประกอบ: บันทึกเกี่ยวกับกระบวนการสร้าง รวมถึงเครื่องมือ AI ที่ใช้ วิธีการใช้ และการตัดสินใจที่ดำเนินการโดยมนุษย์

การประทับเวลา: การประทับเวลาแบบดิจิทัลหรือการพิสูจน์ตัวตนแบบดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ เพื่อแสดงวันเวลาที่งานถูกสร้างขึ้น

ความคิดริเริ่ม: แสดงให้เห็นว่างานนั้นแตกต่างจากข้อมูล AI tool's training data ที่สร้างขึ้นจากผู้ใช้อย่างอื่น

AI-generated Output

เป็นการผลิตชิ้นงานโดย AI ปราศจากการแทรกแซงของมนุษย์ ในกรณีนี้ AI สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมระหว่างการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น

ChatGPT:
ใช้สร้างหรือแก้ไขงานที่เป็นข้อความ

Dall-E/Midjourney:
ใช้สร้างงานศิลปะและภาพดิจิทัล

Copilot:
ระบบ AI ช่วยเขียนโค้ด

สิทธิใน IP: มีการพิจารณาที่ซับซ้อนกว่า AI-assisted Output มีบางกรณีเสนอว่าผู้สร้าง AI ควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ในขณะที่บางคนแย้งว่าผลงานที่สร้างโดย AI ควรเป็นสาธารณสมบัติ เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เกิดเป็นข้อถกเถียงทางกฎหมายที่ยังไม่ได้ข้อสรุป

พิสูจน์ความเป็นเจ้าของ: งานที่ผลิตโดย AI มีการแทรกแซงของมนุษย์น้อย คำถามเกี่ยวข้องกับความเป็นเจ้าของนั้นซับซ้อนมากขึ้น และกำลังเป็นหัวข้อถกเถียงทางกฎหมายและทางวิชาการ ทั้งนี้วิธีการที่เป็นไปได้ในการพิสูจน์ความเป็นเจ้าของอาจรวมถึง:

การจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์:

ในกรณีที่กฎหมายในเขตอำนาจศาลอนุญาตให้พิจารณาจดทะเบียน AI หรือผลลัพธ์ของ AI โดยรับการคุ้มครองเป็น IP ในกลุ่มสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์

AI Documentation:

บันทึกการออกแบบ กระบวนการ Training ระบบ และ Coding สิ่งนี้สามารถช่วยแสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นของบุคคลหรือธุรกิจ

ความคิดริเริ่ม:

แสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ของ AI นั้นแตกต่างอย่างมากจากข้อมูลการฝึกอบรมและจากผลงานอื่นๆ ในกลุ่มผลงานที่ใกล้เคียงกัน

ในทั้งสองกรณี สิ่งสำคัญสำหรับผู้สร้างสรรค์คือต้องเข้าใจความสามารถและข้อจำกัดของเครื่องมือ AI ที่เลือกใช้ เพราะ AI เป็นสาขาที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ภูมิทัศน์ทางกฎหมายและข้อกังวลเรื่องจริยธรรม อาจเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าเช่นเดียวกัน

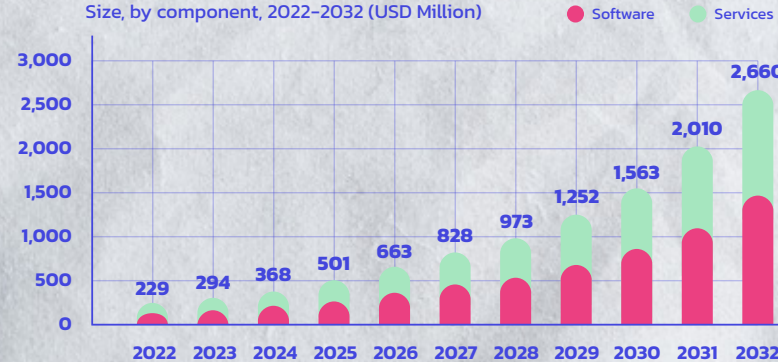
AI กับลิขสิทธิ์เพลง (MUSIC COPYRIGHT)

อนาคตของกลุ่มลิขสิทธิ์เพลงในยุคสตรีมมิ่งดูเหมือนจะเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคเพลง โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของเครื่องมือสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนโดยปัญญาประดิษฐ์ (AI) นำเสนอความท้าทายใหม่สำหรับกฎหมายที่คุ้มครองเนื้อหาสร้างสรรค์ที่สร้างจากเทคโนโลยีดังกล่าว สำหรับอนาคตของลิขสิทธิ์เพลง การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของ Generative AI กำลังก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ อุตสาหกรรมเพลงแบบดั้งเดิมดำเนินการในระบบนิเวศที่ค่อนข้างปิด ในขณะที่นวัตกรรมทางเทคโนโลยีมักจะให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและโอเพ่นซอร์ส สิ่งนี้ทำให้เกิดจุดตัดที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นเรื่องของการคุ้มครองผู้ประพันธ์ผลงานเพลง

Global Generative AI in Music Market

Size, by component, 2022-2032 (USD Million)

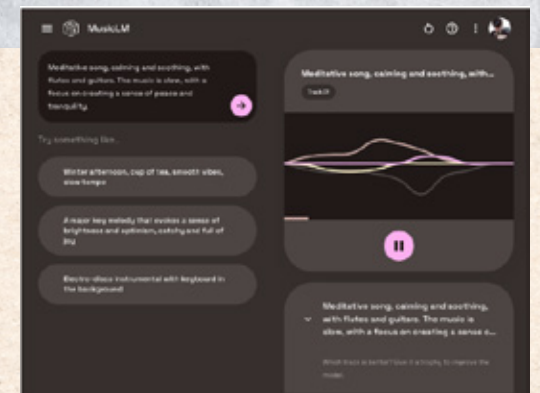

ปี 2022 ตลาดเพลงที่ขับเคลื่อนด้วย Generative AI มีขนาดราว 229 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการเติบโตเฉลี่ยสะสมสูงถึง 28.6% คาดการณ์ว่าภายในปี 2032 จะมีขนาดตลาดไปแตะที่ 2.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับการประพันธ์เพลงและรีมิคซ์เพลงที่ช่วยให้ศิลปินสามารถสร้างจังหวะและเนื้อเพลงได้โดยง่าย ศิลปินในอุตสาหกรรมดนตรีเริ่มเห็นว่า Generative AI มีประสิทธิภาพมากกว่าการสร้างเพลงแบบดั้งเดิม เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายและยังประหยัดเวลา

Generative AI ในวงการเพลงอาศัยการฝึกอบรมและ วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ทั้งนี้มีหลายปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการเติบโตของ AI ในตลาดเพลง บางส่วนของปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ การใช้เครื่องมือ AI

ตัวอย่างเครื่องมือ AI เช่น MusicLM ซึ่งเป็นโมเดลที่พัฒนาโดย Google สร้างเสียงดนตรีจากข้อความ MusicLM ใช้กระบวนการสร้างเพลงแบบมีเงื่อนไขเป็นงานสร้างแบบจำลองลำดับขั้นและสร้างเพลงคุณภาพสูงที่ 24 kHz MusicLM สามารถกำหนดเงื่อนไขให้กับทั้งข้อความและเมโลดี้ได้ รวมไปถึงสามารถเปลี่ยนท่วงทำนองผิวปากและอัมเพลงตามสไตล์ที่อธิบายไว้ในข้อความได้

7.2 การประยุกต์ใช้บล็อกเชนในงาน IP

บล็อกเชนมีศักยภาพในการปฏิวัติระบบนิเวศของงาน IP เนื่องจากคุณสมบัติพิเศษของเทคโนโลยีในเรื่องความโปร่งใส ความปลอดภัย และการกระจายอำนาจ

1. Proof of Creation:

ใช้บล็อกเชนในการประทับเวลาของงาน สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันความเป็นต้นฉบับได้

2. Rights Management:

อำนวยความสะดวกในการจัดการและติดตามสิทธิ์ใน IP สร้าง Smart Contract กำกับชิ้นงานโดยอัตโนมัติ เนื่องจากคุณสมบัติเรื่องการบันทึกข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ทำให้สามารถตรวจสอบเส้นทางการใช้สิทธิ์ใน IP ได้

3. Royalty Distribution:

Smart Contract บนบล็อกเชนทำให้การจ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในบางอุตสาหกรรม เช่น ดนตรี ซึ่งระบบการกระจายค่าลิขสิทธิ์ในปัจจุบันมักถูกมองว่าซับซ้อนและไม่มีประสิทธิภาพ

4. Anti-Counterfeiting:

ใช้บล็อกเชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าได้ ช่วยต่อต้านการปลอมแปลง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยหรืองานศิลปะ

5. Decentralized Marketplaces:

บล็อกเชนสามารถเปิดใช้งานตลาดแบบ Peer-to-Peer สำหรับซื้อ-ขายสินทรัพย์ดิจิทัล ช่วยให้นักสร้างสรรค์สามารถขายงานสู่ผู้บริโภคได้ไม่ต้องผ่านตัวกลาง

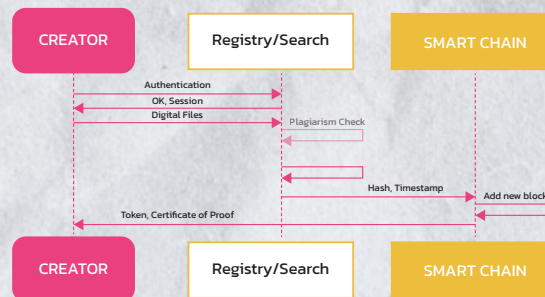
การบันทึกเวลาในบล็อกเชน (BLOCKCHAIN-BASED TIMESTAMP)

บล็อกเชนสามารถใช้เพื่อสร้างการประทับเวลาสำหรับชิ้นงานสร้างสรรค์ โดยทำหน้าที่เป็นเสมือนนายความดิจิทัล สิ่งนี้ประโยชน์อย่างยิ่งในการโต้แย้งเรื่องลิขสิทธิ์เนื่องจากเป็นหลักฐานการสร้างสรรค ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง มีขั้นตอนดังนี้

- 1. การสร้างสรรค์ผลงาน:** เมื่อศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ผลิตชิ้นงาน อาจเป็นภาพถ่ายดิจิทัลของงาน ศิลปะทางกายภาพ ไฟล์เพลง ไฟล์ซอร์สโค้ดของซอฟต์แวร์ หรือไฟล์ดิจิทัลอื่น ๆ นำผลงานเข้าสู่ระบบ
- 3. สัญญาอัจฉริยะ:** บล็อกเชนยังสามารถอำนวยความสะดวกในการสร้างสัญญาอัจฉริยะ ซึ่งสามารถใช้เพื่อทำข้อตกลงสิทธิ์ใช้งาน IP หรือชำระค่าลิขสิทธิ์

- 2. ระบบจะสร้างแฮช (Hash) เพื่อ** เป็นการเข้ารหัสกำกับไฟล์ชิ้นงาน จากนั้นแฮชจะถูกบันทึกในบล็อกเชน ณ เวลาปัจจุบัน โดยบันทึกนี้ไม่สามารถแก้ไขหรือลบได้ ใช้สำหรับพิสูจน์ว่างานนั้นมีอยู่ในปัจจุบัน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง
- อย่างไรก็ตาม การบันทึกเวลานี้ไม่ได้ให้การคุ้มครองสิทธิ์โดยตรง แต่ช่วยสร้างหลักฐานเพื่อยืนยันสิทธิ์ ช่วยลดกรณีพิพาทว่าใครเป็นผู้สร้างผลงานเป็นคนแรก

ความน่าเชื่อถือของการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนสำหรับการประทับเวลา

ขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญของบล็อกเชน

เปลี่ยนแปลงไม่ได้: เมื่อเพิ่มข้อมูลลงในบล็อกเชนแล้ว แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะแก้ไขหรือลบ สิ่งนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าเมื่อมีการบันทึกเวลาแล้ว จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

การกระจายอำนาจ: โดยทั่วไปบล็อกเชนจะได้รับการดูแลโดยเครือข่ายของโหนด ซึ่งแต่ละโหนดจะรักษาสำเนาของไฟล์ไว้ หมายความว่าแม้ว่าโหนดหนึ่งจะถูก Hack แต่โหนดอื่น ๆ จะรักษาความสมบูรณ์ของข้อมูลไว้

ความปลอดภัย: เครือข่าย Blockchain ใช้อัลกอริธึมการเข้ารหัสเพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูล สิ่งนี้ทำให้เป็นเรื่องยากมากสำหรับใครก็ตามที่จะยุ่งเกี่ยวกับข้อมูลในบล็อกเชน รวมถึงการประทับเวลา

ความโปร่งใส:ธุรกรรมทั้งหมดบนบล็อกเชนจะปรากฏแก่ผู้เข้าร่วมทุกคน ซึ่งสามารถรับประกันความถูกต้องของการประทับเวลาเพิ่มเติมได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อควรพิจารณาบางประการ:

ความสมบูรณ์ของเครือข่าย: ความน่าเชื่อถือของบล็อกเชนขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของเครือข่ายที่ดูแลรักษา

ความแม่นยำของเวลา: ความแม่นยำของการประทับเวลาขึ้นอยู่กับความแม่นยำของนาฬิกาในโหนดของเครือข่ายบล็อกเชน

การยอมรับทางกฎหมาย: การยอมรับทางกฎหมายของการประทับเวลาบนบล็อกเชนอาจแตกต่างกันไปตามเขตอำนาจศาล

8 กลยุทธ์การสร้างรายได้จาก IP

แนวทางการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

มีหลากหลายกลยุทธ์หรือวิธีการที่นักสร้างสรรค์เลือกใช้

Internal (ใช้ภายใน): ใช้ IP ภายในเพื่อประโยชน์ในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ เพิ่มรายได้ ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพภายในกระบวนการผลิต ฯลฯ

Assignment (การโอน/ขายสิทธิ์): การที่เจ้าของ IP ขายหรือโอนสิทธิ์ใน IP บางส่วนหรือทั้งหมดให้ผู้รับซื้อหรือรับโอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยเจ้าของเดิมไม่สามารถใช้สิทธิ์ดังกล่าวได้อีกต่อไป

Licensing (การอนุญาตให้ใช้สิทธิ์): การที่เจ้าของ IP (Licensor) อนุญาตให้ผู้ขอรับอนุญาตใช้สิทธิ์ (Licensee) สามารถนำ IP ไปใช้ได้ตามระยะเวลาขอบเขตและเงื่อนไขที่ตกลงกัน

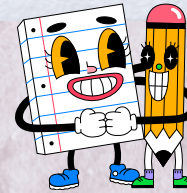
Franchising (การอนุญาตให้ใช้ระบบธุรกิจเดียวกัน): การที่เจ้าของสิทธิ์ (Franchisor) อนุญาตให้ผู้รับสิทธิ์ (Franchisee) ดำเนินธุรกิจภายใต้ IP ระบบการบริหารของเจ้าของสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้พัฒนาขึ้น โดยผู้รับสิทธิ์จะต้องดำเนินธุรกิจตามรูปแบบและระบบธุรกิจของเจ้าของสิทธิ์

Strategic Alliance (พันธมิตรทางธุรกิจ): การร่วมประกอบธุรกิจของบุคคลหรือกิจการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีการร่วมลงทุนไม่ว่าจะเป็น IP และทรัพย์สินต่างๆ ภายใต้ข้อตกลงหรือสัญญาร่วมค้าเพื่อประกอบกิจการร่วมกัน

การออกแบบคาแรคเตอร์ (CHARACTER DESIGN)

Character Design เกี่ยวข้องกับกฎหมาย IP อะไรบ้าง ?

การออกแบบคาแรคเตอร์เป็นการสร้าง IP เข้าข่ายได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย เนื่องจากตัวละครเหล่านี้มักกลายเป็นทรัพย์สินที่มีค่าสำหรับบริษัทและบุคคลทั่วไป โดยมีขอบข่ายของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. Copyright Law: คาแรคเตอร์ได้รับการคุ้มครองโดยทั่วไปภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อมีการสร้างผลงาน และให้สิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำผลงาน สร้างผลงานลอกเลียนแบบ แจกจ่ายสำเนาและแสดงผลงานต่อสาธารณะ การคุ้มครองลิขสิทธิ์มีอายุตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์บวก 70 ปี

2. Trademark Law: หากมีการใช้คาแรคเตอร์เป็นตัวแทนของแบรนด์หรือสินค้า/บริการ เข้าข่ายได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า ซึ่งแตกต่างจากลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้าอาจคงอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่เครื่องหมายยังคงถูกใช้งาน

3. Design Patents: ในบางเขตอำนาจศาล สิทธิบัตรการออกแบบ สามารถปกป้องรูปลักษณะภายนอกของตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากนำไปใช้กับการออกแบบผลิตภัณฑ์

4. Trade Secrets: หากลักษณะบางอย่างของตัวละครดิจิทัลหรือมาสคอตถูกเก็บเป็นความลับและก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน (เช่น กระบวนการเฉพาะสำหรับการสร้างตัวละครให้เคลื่อนไหว) สิ่งเหล่านั้นอาจได้รับการปกป้องในฐานะความลับทางการค้า

เพื่อปกป้องและขายคาแรคเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สร้างมักใช้เครื่องมือทางกฎหมายเหล่านี้ร่วมกัน

WALT DISNEY COMPANY

วิธีการที่ Disney หารายได้จากลิขสิทธิ์

- 1. ขายสินค้า (Merchandising):** Disney จำหน่ายสินค้าตามตัวละคร เช่น ของเล่น เสื้อผ้า ของใช้ในบ้าน หนังสือ และอื่น ๆ
- 2. ขายสื่อ (Media Sales):** Disney หารายได้จากการขายภาพยนตร์และเพลง รวมถึงการให้ลิขสิทธิ์เนื้อหาเกี่ยวกับเครือข่ายโทรทัศน์ บริการสตรีมมิ่ง และสตูดิโอภาพยนตร์
- 3. สวนสนุกและรีสอร์ต (Theme Parks and Resorts):** สวนสนุกของ Disney เติบโตด้วยสถานที่ท่องเที่ยวและประสบการณ์ตามเนื้อเรื่องในการ์ตูนแขก สามารถพบกับตัวละคร ชมการแสดง และเครื่องเล่นที่อิงจากผลงานลิขสิทธิ์ได้
- 4. การออกใบอนุญาต (Licensing):** Disney ให้สิทธิ์ตัวละครและเรื่องราวของตนกับบริษัทอื่นสำหรับการใช้งานที่หลากหลาย เช่น การสร้างวิดีโอเกม หรือร่วมมือกับแบรนด์แฟชั่น
- 5. การพัฒนาแฟรนไชส์ (Franchise Development):** Disney เชี่ยวชาญในการเปลี่ยนผลงานแต่ละชิ้นให้เป็นแฟรนไชส์ สร้างภาคต่อ ภาคก่อน ภาคแยก และซีรีส์จากผลงานต้นฉบับที่มีลิขสิทธิ์ สิ่งนี้ทำให้บริษัทสามารถรับรายได้จากตัวละครและเรื่องราวเดิมอย่างต่อเนื่องตามช่วงเวลาที่ยขายออกไป

ความสำเร็จของกลยุทธ์การค้าลิขสิทธิ์ของ Disney แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ทางการเงินและกระบวนการจัดการลิขสิทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ

9 มูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (Intangible Assets: IA) แต่มีมูลค่า

สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน:

IA เช่น สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า เหล่านี้สามารถป้องกันไม่ให้คู่แข่งคัดลอกผลงานของบริษัท ช่วยให้บริษัทสามารถรักษาเอกลักษณ์ในตลาดได้

สร้างมูลค่า:

IA เช่น ชื่อเสียงของแบรนด์ เทคโนโลยีที่เป็นกรรมสิทธิ์ และความสัมพันธ์กับลูกค้า มีส่วนอย่างมากต่อมูลค่าของบริษัท

ดึงดูดการลงทุน:

บริษัทที่มี IA ที่มีมูลค่าสูงมักจะสามารถดึงดูดการลงทุนได้มากขึ้น เนื่องจากนักลงทุนรับรู้ถึงศักยภาพของสินทรัพย์เหล่านี้ในการสร้างผลกำไรในอนาคต

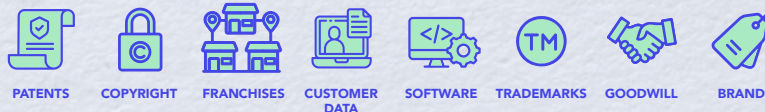
ช่วยประเมินมูลค่าธุรกิจ:

IA มักได้รับการพิจารณาเมื่อประเมินมูลค่าธุรกิจเพื่อการขาย การควบรวมกิจการ หรือการซื้อกิจการ

เพิ่มการรับรู้ของลูกค้าและคุณค่าของแบรนด์:

IA เช่น ชื่อเสียงของแบรนด์ ค่าความนิยมของลูกค้า และเครื่องหมายการค้าสามารถมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้และพฤติกรรมการบริโภคของลูกค้า

INTANGIBLE ASSET

LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton

เป็นกลุ่มบริษัทสินค้าฟุ่มเฟือย Louis Vuitton (LV) ซึ่งเป็นหนึ่งในแบรนด์ภายใต้เครือ LVMH มีชื่อเสียงด้านสินค้าแฟชั่นระดับไฮเอนด์ IA จำนวนมากมีบทบาทสำคัญในธุรกิจของ LVMH และ Louis Vuitton และมีส่วนสร้างมูลค่ามหาศาลให้กับแบรนด์

ใน 1 ธุรกิจสามารถเกิด IA อะไรได้บ้าง

- 1. มูลค่าของแบรนด์:** LV เป็นหนึ่งในแบรนด์ที่มีมูลค่ามากที่สุดในโลก โดยได้รับการยอมรับและชื่อเสียง การจัดอันดับของ Brand Finance สินค้าในกลุ่ม Luxury & Premium 2023 อยู่ในอันดับที่ 2 มีมูลค่ารวม 26,290 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- 2. เครื่องหมายการค้า:** สัญลักษณ์และเครื่องหมายของ LV ทำให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นในตลาดและมีบทบาทสำคัญในการป้องกันของการปลอมแปลง
- 3. สิทธิบัตรการออกแบบ:** LV คิดค้นและสร้างการออกแบบใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยสิทธิบัตร
- 4. ความลับทางการค้า:** LV รักษาความลับทางการค้าเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การจัดหาวัสดุ และด้านอื่นๆ ของธุรกิจเพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ของพวกเขาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

5. ลิขสิทธิ์: ลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโฆษณา เว็บไซต์ แดตตาล็อก และงานสร้างสรรค์อื่น ๆ

6. ลูกค้าสัมพันธ์: LVMH ได้สร้างฐานลูกค้าที่ภักดีและมีขนาดใหญ่ทั่วโลก คุณค่าของความสัมพันธ์กับลูกค้า ข้อมูลลูกค้า และข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ล้วนเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ที่สำคัญเหนือคู่แข่ง

7. ทุนมนุษย์และความเชี่ยวชาญ: ทักษะ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานของ LVMH ตั้งแต่ นักออกแบบ ช่างฝีมือ ไปจนถึงพนักงานสต็อกถือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตนที่สำคัญ พวกเขาขับเคลื่อนนวัตกรรมและการบริการลูกค้าจนกลายเป็นแบรนด์ที่ครองใจของผู้คน

IA เหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของ Louis Vuitton และ LVMH ทำให้สามารถสร้างและรักษาตำแหน่งผู้นำในตลาดสินค้าหรูระดับโลกได้

ส่องงบการเงินของ LVMH

ปี 2022 กลุ่มธุรกิจ LVMH มีมูลค่าสินทรัพย์รวม (Total Assets) 134,646 ล้านยูโร โดยในส่วนของ IA มีมูลค่าสูงถึง 37.2% (50,213 ล้านยูโร) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ IA ที่มีต่อมูลค่าและแบรนด์ของธุรกิจได้เป็นอย่างดี เชื่อว่าในอนาคตมูลค่าของ IA ในแบรนด์ชั้นนำจะมีสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

The consolidated balance sheet of LVMH group			
(EUR millions)	2022	2021	Change
Intangible assets	50,213	20,193	(242)
Property, plant and equipment	23,055	13,705	2,862
Right-of-use assets	14,615	6,657	910
Other non-current assets	7,022	91,010	365
Non-current assets	94,906	16,549	3,771
Inventories	20,319	8,021	(721)
Cash and cash equivalents	7,300	9,731	2,389
Other current assets	12,121	34,301	5,439
Current assets	39,740	125,311	9,335
Assets	134,646	50,455	3,895

ประเมินมูลค่า IP ได้ประโยชน์อะไร ?

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เป็นประโยชน์สำหรับนักสร้างสรรค์ SMEs และนักลงทุน ในหลากหลายด้าน ช่วยปกป้องผลประโยชน์ และปลดล็อกศักยภาพ IP ที่ถือครองอยู่

- การทำความเข้าใจมูลค่าของ IP สามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ทางธุรกิจได้
- ช่วยกำหนดราคาที่ยุติธรรมสำหรับธุรกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ IP เช่น การอนุญาตให้ใช้สิทธิ หรือการขายสิทธิ
- รายงานมูลค่าของ IP ของบริษัทในงบดุล ช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท
- ใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนหรือให้กู้ยืมสำหรับสถาบันการเงินหรือนักลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบริษัทสตาร์ทอัพ และบริษัทด้านเทคโนโลยีซึ่งมูลค่าส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับ IP
- การฟ้องร้องที่เกี่ยวข้องกับ IP การประเมินค่าที่ถูกต้องสามารถช่วยระบุความเสียหายและค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นได้

เนื่องจากความซับซ้อนเหล่านี้ การประเมินมูลค่า IP จึงมักต้องการความรู้และประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจความซับซ้อนของ IP ข้อกฎหมาย กลยุทธ์ทางธุรกิจ และเงื่อนไขของตลาด

ปัจจัยที่ต้องคิดก่อนการประเมินมูลค่า IP

ก่อนการประเมินมูลค่า IP จำเป็นต้องมีความเข้าใจในประเด็นทางกฎหมาย เทคนิค และธุรกิจ ตลอดจนความคุ้นเคยกับตลาด สรุปลงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. Nature of IP: การประเมินมูลค่า IP จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดเชิงนามธรรม เช่น มูลค่าแบรนด์ ความได้เปรียบทางเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

2. Subjectivity: มูลค่าส่วนใหญ่ของ IP ขึ้นอยู่กับปัจจัยแยกเฉพาะตามประเภท IP เช่น มูลค่าของสิทธิบัตรขึ้นอยู่กับ การรับรู้ศักยภาพของการประดิษฐ์ มูลค่าของลิขสิทธิ์ขึ้นอยู่กับ ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งาน ซึ่งนำไปสู่การประเมินมูลค่าที่แตกต่างกัน

3. Dependence on Legal Protection: ความเข้มข้นของการคุ้มครองทางกฎหมายปัจจัยนี้อาจประเมินได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกฎหมาย IP แตกต่างกันไปในแต่ละเขตอำนาจศาลและอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

4. Market Dynamics: อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานในตลาด ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงแนวโน้มทางเทคโนโลยี ภาวะเศรษฐกิจ และความต้องการของผู้บริโภค

5. Future Income Projections: การคาดการณ์รายได้ที่อาจเกิดขึ้นจาก IP มีความไม่แน่นอนสูงและต้องการสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเติบโตของตลาด การแข่งขัน และอายุขัยของ IP

6. Useful Life: อายุการให้ประโยชน์ของ IP ตัวอย่างเช่น เครื่องหมายการค้าอาจยังคงมีคุณค่าตราบเท่ากับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกี่ยวข้องยังเป็นที่ต้องการของตลาด เป็นต้น

วิธีประเมินมูลค่า IP

การประเมินมูลค่า IP ทำได้หลากหลายวิธี ตัวอย่างเช่น

1. Cost Method: คำนวณต้นทุนในการพัฒนา IP ตั้งแต่จุดเริ่มต้น โดยไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพในการสร้างรายได้ หรือความต้องการของตลาด

2. Market Method: พิจารณาจากสินทรัพย์ที่คล้ายคลึงกันซึ่งถูกขายในตลาด มักใช้ในกรณีที่มีข้อตกลงสิทธิ์การใช้ประโยชน์อยู่ในสถานะปกติและทราบอัตราค่าใช้จ่ายที่ชัดเจน

3. Income Method: ประเมินมูลค่าตามรายได้ในอนาคตที่คาดการณ์ว่าจะได้รับ ถือว่าเป็นวิธีการที่แม่นยำที่สุดสำหรับการประเมินมูลค่า IP แต่ต้องอาศัยโมเดลการคาดการณ์รายได้ในอนาคตที่เชื่อถือได้

4. Monte Carlo Simulation: เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการจำลองระบบความน่าจะเป็นและสร้างช่วงสำหรับมูลค่าของ IP มีประโยชน์สำหรับทรัพย์สินที่ซับซ้อนซึ่งมีตัวแปรหลายตัวที่สามารถส่งผลกระทบต่อมูลค่าของทรัพย์สินนั้นได้

อย่างไรก็ตาม การเลือกวิธีประเมินมูลค่าจะขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะรวมถึงประเภทของ IP ขั้นตอนของการพัฒนา และลักษณะของอุตสาหกรรม

THANKS FOR READING

ผู้จัดทำ

อินทรพิทักษ์ เจริญรัตน์
สิทธิตักดี รุ่งเจริญสุขศรี
suwr มันทิกะ

CREATIVE INFORMATION CENTER (CIC)
CREATIVE ECONOMY AGENCY (CEA)

สำนักนายกรัฐมนตรื

